ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

ЗВІТ

про виконання науково-дослідної роботи за темою "РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ"

(НОМЕР ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ 0109U006782)

Науковий керівник науково-дослідної роботи
професор, д-р екон. наук І. О. Школьник

Суми – 2013

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. ректора ДВНЗ «УАБС НБУ»
професор, д.е.н. Козьменко С.М.
_____
«30» грудня 2013 р.

ЗВІТ

про виконання науково-дослідної роботи за темою:

«РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»

(номер державної реєстрації 0109U006782)

Науковий керівник
науково-дослідної роботи:
_____ проф. І. О. Школьник
«30» грудня 2013 р.

СУМИ – 2013

РЕФЕРАТ

Реформування фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів [Текст] : звіт про НДР / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України» ; керівн. Школьник І. О.; викон.: Дейнека О.В., Васильєва Т.В. [та ін.]. Суми, 2013. – 575 с.

Звіт про науково-дослідну роботу містить: 4 розділи, 575 сторінок, 95 таблиць, 101 рисунок, перелік посилань із 443 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження – механізм взаємодії сфер та ланок фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів

Мета роботи - розробка теоретичних основ та обґрунтування практичних рекомендацій щодо реформування окремих сфер та ланок фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів.

У дослідженні проведено узагальнення основних напрямків реформування сфер та ланок фінансової системи в умовах інтеграції України до ЄС, розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення їх взаємодії та гармонізації з нормами та стандартами європейського співтовариства.

Даний проміжний звіт про наукове дослідження включає розкриття наступних складових загального змісту науково-дослідної роботи:

- визначення основних аспектів взаємодії сфер та ланок фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів;
- дослідження сучасного стану та перспектив розвитку державних фінансів України;
- вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду функціонування фінансового ринку як складової фінансової системи;
- розкриття особливостей функціонування вітчизняної банківської системи в умовах інтеграції України до європейського союзу.

Ключові слова: фінансова система, фінансовий ринок, державні фінанси, страховий ринок, моніторинг державних закупівель, міжбюджетні відносини, ринок цінних паперів, інвестиційний ринок, банківська система.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 7

РОЗДІЛ 1 ВЗАЄМОДІЯ СФЕР ТА ЛАНОК ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.. 11

1.1 Інструменти регулювання дисбалансів у фінансовому секторі економіки України 11

1.2 Альтернативні підходи до реформування валютного регулювання в Україні у контексті можливостей її валютної інтеграції з країнами Європи..... 20

1.3 Роль та місце страхового ринку в складі фінансової системи країни..... 46

1.4 Перспективи реформування системи соціального страхування України..... 58

1.5 Місце та роль системи принципів корпоративного управління в забезпеченні фінансової безпеки підприємств..... 74

1.6 Оцінювання ризику використання фінансових посередників в процесах легалізації доходів..... 93

Перелік посилань до розділу 1..... 105

РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ..... 111

2.1 Моніторинг державних закупівель як метод державного фінансового контролю за використанням державних коштів.... 111

2.2 Обґрунтування методичного підходу до оцінювання ефективності моніторингу державних закупівель..... 127

2.3 Розробка механізму оцінки рівня незалежності вищого органу зовнішнього фінансового контролю в Україні..... 147

2.4 Організація системи міжбюджетних відносин України в умовах євроінтеграції..... 166

2.5 Аналіз міжбюджетних відносин у фінансовій системі держави..... 182

2.6 Моделювання динаміки взаємовпливу проявів корупційних схем у сфері державних фінансів та інструментів боротьби з ними..... 195

Перелік посилань до розділу 2..... 215

РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ ЯК СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД..... 224

3.1 Етапи становлення та розвиток ринку цінних паперів України з позиції операцій первинного публічного розміщення акцій, активи яких розташовані в Україні..... 224

3.2 Інфраструктури ринку ПФІ як основа забезпечення його розвитку..... 257

3.3 Сутність і форма регулювання ринку ПФІ України..... 281

3.4 Особливості регулювання світового ринку ПФІ..... 315

3.5 Обґрунтування напрямів розвитку інфраструктури фондового ринку України з врахуванням міжнародної практики та впливу світової фінансової системи..... 349
3.6 Стратегічні аспекти підтримання оптимального рівня відкритості інвестиційного ринку України для іноземних інвесторів..... 362
3.7 Наукові засади обґрунтування критичних меж проникнення іноземного капіталу на інвестиційний ринок України..... 377
Перелік посилань до розділу 3..... 393
РОЗДІЛ 4 ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ..... 417
4.1 Проблеми та ключові заходи щодо підтримки стабільності функціонування національної фінансово-кредитної системи крізь призму рекомендацій Базельського комітету..... 417
4.2 Науково-методичний підхід щодо управління ефективністю маркетингових комунікацій банку на основі оцінювання сезонних коливань обсягів клієнтської бази банку..... 428
4.3 Використання структурно-функціонального аналізу в наглядовій діяльності за банківською системою..... 435
4.4 Розвиток науково-методичних підходів до виокремлення системно важливих банків як об'єктів дистанційного ризик-орієнтованого моніторингу в Україні..... 456
4.5 Оцінювання конкурентних переваг банку за вартісними характеристиками банківських послуг..... 488
4.6 Концептуальні основи формування в Україні стабілізаційного фонду банківської системи..... 498
4.7 Удосконалення методичних підходів до прогнозування цінової динаміки на ринках – цінових орієнтирах (на прикладі міжбанківського кредитного ринку та ринку облігацій)..... 522
Перелік посилань до розділу 4..... 550
ВИСНОВКИ..... 559
ДОДАТКИ..... 565

ВСТУП

Євроінтеграційні прагнення України можуть мати перспективи лише за умови узгодження напрямів розвитку країни та Європейського Союзу. Вирішальну роль у цьому процесі відіграють трансформації у фінансовій системі, оскільки саме вона визначає напрями формування та використання фінансових ресурсів в усіх сферах та ланках фінансової системи. Тому особливої актуальності набуває проблема вибору оптимальних форм, напрямів і механізмів інтеграції національної фінансової системи України до спільного європейського фінансового простору.

Інтеграція України з Європейським угрупування з одночасним подоланням наслідків фінансової кризи, які до сьогодні проявляються в національній економіці, є одним із пріоритетних положень державної фінансової політики спрямованої на вирішення подвійного завдання, що вимагає як удосконалення всієї фінансової системи так і забезпечення ефективної взаємодії між її сферами та ланками.

Реалізація намірів України щодо вступу до європейського Союзу може внести вагомі зміни до розвитку її економіки і зокрема до фінансової сфери. Суттєво ці зміни торкнуться розвитку та функціонування сфери державних фінансів, яка є системоутворюючим елементом фінансової системи України. Перш за все, необхідно удосконалити та впровадити дієву систему державного контролю закупівель товарів, робіт послуг за рахунок державних фінансових ресурсів, що сприятиме забезпеченню прозорості, ефективності та раціональності витрачання коштів на загальнодержавні потреби, що можливо лише за умови.

В той же час, враховуючи основні вимоги щодо євроінтеграції актуальності набуває проблема гармонізації системи міжбюджетних відносин України з нормами та стандартами європейської спільноти.

У світовій практиці методологія створення спільних ринків, у першу чергу фінансових та фондових, вже існує і ефективно застосовується на практиці в країнах ЄС. Тому пріоритетними завданнями на шляху євроінтеграції мають бути розроблення і реалізація стратегії ефективного розвитку та контролю за функціонуванням фінансового та фондового ринку України з науково обґрунтованими економічними нормативами (показниками).

Слід відмітити, що інтеграційні процеси охоплюють всі сфери економічної та фінансової діяльності в Україні й, перш за все, це відобразиться на банківському секторі. Дослідження нових умов вітчизняної банківської діяльності є важливим як для аналізу економічної інтеграції, так і для виявлення змін у банківській сфері під впливом глобальних економічних процесів.

Наукове обґрунтування євроінтеграційних процесів України наведено у працях таких відомих учених як: З. Адаманова, Г. Аніловська, Л. Антонюк, О. Білорус, А. Гальчинський, В. Геєць, Б. Губський, І. Каленюк, Ю. Козак, А. Кредісов, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, Ю. Макогон, О. Мозговий, В. Новицький, Є. Панченко, Ю. Пахомов, О. Плотніков, А. Поручник, В. Рокоча, Л. Руденко-Сударєва, С. Сіденко, А. Філіпенко, Т. Циганкова, В. Чужиков, О. Швиданенко, В. Шевчук, І. Школа та інші.

Мета науково-дослідної роботи полягає у розробці теоретичних основ та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо реформування окремих сфер та ланок фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів.

Досягнення зазначеної мети передбачає послідовне розв'язання таких завдань:

– обґрунтувати інструменти регулювання дисбалансів у фінансовому секторі економіки України;

– дослідити альтернативні підходи до реформування валютного регулювання в Україні у контексті можливостей її валютної інтеграції з країнами Європи;

– визначити роль та місце страхового ринку в складі фінансової системи країни;

– вивчити перспективи реформування системи соціального страхування України;

– виявити місце та роль системи принципів корпоративного управління в забезпеченні фінансової безпеки підприємств;

– оцінити ризик використання фінансових посередників в процесах легалізації доходів;

– обґрунтувати доцільність впровадження моніторингу державних закупівель як методу державного фінансового контролю за використанням державних коштів;

– вдосконалити методичні підходи до оцінювання ефективності моніторингу державних закупівель;

– розробити механізм оцінки рівня незалежності вищого органу зовнішнього фінансового контролю в Україні;

– дослідити організацію системи міжбюджетних відносин України в умовах євроінтеграції;

– провести аналіз міжбюджетних відносин у фінансовій системі держави;

– здійснити моделювання динаміки взаємовпливу проявів корупційних схем у сфері державних фінансів та інструментів боротьби з ними;

– розкрити основні етапи становлення та розвитку ринку цінних паперів України з позиції операцій первинного публічного розміщення акцій;

– проаналізувати застосування операцій первинного публічного розміщення акцій акціонерними товариствами, активи яких розташовані в Україні;

– дослідити інфраструктуру ринку ПФІ як основу забезпечення його розвитку;

– розглянути сутність і форми регулювання ринку ПФІ України;

– проаналізувати особливості регулювання світового ринку ПФІ;

– обґрунтувати напрями розвитку інфраструктури фондового ринку України з врахуванням міжнародної практики та впливу світової фінансової системи;

– розробити наукові засади обґрунтування критичних меж проникнення іноземного капіталу на інвестиційний ринок України;

– дослідити основні проблеми та визначити ключові заходи щодо підтримки стабільності функціонування національної фінансово-кредитної системи крізь призму рекомендацій Базельського комітету;

– обґрунтувати науково-методичний підхід щодо управління ефективністю маркетингових комунікацій банку на основі оцінювання сезонних коливань обсягів клієнтської бази банку;

– розкрити теоретичні та практичні аспекти використання структурно-функціонального аналізу в наглядовій діяльності за банківською системою;

– вдосконалити науково-методичні підходи до виокремлення системно важливих банків як об'єктів дистанційного ризик-орієнтованого моніторингу в Україні;

– дослідити методи оцінювання конкурентних переваг банку за вартісними характеристиками банківських послуг;

– обґрунтувати концептуальні основи формування в Україні стабілізаційного фонду банківської системи;

– удосконалити методичні підходи до прогнозування цінової динаміки на ринках – цінових орієнтирах (на прикладі міжбанківського кредитного ринку та ринку облігацій)